

ORIGINAL RESEARCH PAPER

Designing the Model of Entrepreneurial Schools in the Second Period of Secondary Education in Tehran

M. Bodaghi , A. Khorshidi * , B. Faghieh Aram , E. Doshman Ziari , S. Moradi

Department of Educational Management, Islamic Azad University, Islamshahr Branch, Tehran, Iran

ABSTRACT

Received: 10 May 2023
Reviewed: 17 June 17 2024
Revised: 25 June 2024
Accepted: 17 March 2024

KEYWORDS:

Model
Entrepreneur
Second High School

* Corresponding author

 a_khorshidi40@yahoo.com
 (+98912) 3273245

Background and Objectives: the educational system is currently considered one of the complex and extensive organizations in each country and has a deep connection with the economic, social and cultural growth and development of country. Actually, the educational system of this organization is also an open system that interacts with many internal and external components. Including special strategy and goals with framework of educational system. It needs to respond to the needs of the society or provide them. According to result of this research, serious attention to the category of entrepreneurship, especially academically and in the way of education is very necessary and It causes a decrease in the unemployment rate, an increase in income, attention to production and less attention to the income from providing services and non-dependence of the economy on underground resources, diversity of production, development of exports, promotion of innovation, growth and flourishing of students' talents. This research shows designing a pattern of entrepreneurial schools in the secondary schools for education in Tehran by using the latest global and national studies, executive experiences and knowledge in scientific institutes, schools that related to entrepreneurship and also by using successful entrepreneurs.

Methods: The present research is qualitative in terms of practical purposes, in terms of the type of data, and in terms of the nature and type of data study, it is based on the dimension analysis method. The population of the current research was the experts in this field, and 15 of them were interviewed by the theoretical sampling method of the snowball type until theoretical saturation. The research measurement tool was a semi-structured interview based on which dimensions, components and indicators were drawn and verified and validated by experts. The reliability and validity of the measurement tool was obtained by the three-way consensus method. Data analysis was done in three stages of open, central and selective coding.

Findings: In this study, the dimensions, components and indicators of the entrepreneurial school were determined. 5 Next, 18 components of 139 indicators for the model of entrepreneurial schools in the second period of secondary school were finalized. After the final approval and prioritization of experts, the dimensions, components and indicators of the model were drawn, and again the said model was validated by the experts. The findings showed that the dimensions of the construct The mentioned model consisted of five dimensions related to infrastructural, structural, human capital, business environment and educational processes, which included 18 sub-components that were presented in order of priority.

Conclusion: Entrepreneurial education in Iran, which is the most effective strategy to get out of the country's dead ends and economic and social problems, on the one hand, is modeled after the programs, policies and experiences of advanced countries, and on the other hand, It is necessary to take into account the local conditions of the country. Educational experts and school administrators can use the findings of the model and use the best and most suitable methods to guide schools towards an entrepreneurial school.

COPYRIGHTS

© 2024 The Author(s). This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

NUMBER OF REFERENCES

27

NUMBER OF FIGURES

3

NUMBER OF TABLES

2

مقاله پژوهشی

طراحی الگوی مدارس کارآفرین در دوره دوم متوسطه آموزش و پرورش شهر تهران

محمد بداعی، عباس خورشیدی*، بتول فقیه آرام، اسفندیار دشمن زیاری، سعید مرادی

گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اسلامشهر، تهران، ایران

چکیده

پیشینه و اهداف: نظام آموزش و پرورش در حال حاضر، بنا به ضرورت تغییرات گسترده اجتماعی، یکی از سازمان‌های پیچیده و به اصطلاح پهن‌پیکر در هر کشوری محسوب می‌شود و با رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن کشور پیوندی عمیق دارد. در این راستا، سیستم آموزشی سازمان آموزش و پرورش نیز به‌عنوان یک سیستم باز که در تعامل با مؤلفه‌های درونی و بیرونی متعدد و دارای راهبرد و اهداف خاص منطبق با راهبرد و ساختار آموزش و پرورش است، در راستای حرکت بالنده خود نیازمند آن است که به نیازهای جامعه پاسخ مناسبی داده و یا نیازهای جامعه را تأمین نماید. براساس تحقیقات به‌عمل آمده و نتایج حاصله می‌توان گفت توجه جدی به مقوله کارآفرینی خصوصاً به‌صورت علمی و از مسیر دستگاه تعلیم و تربیت باعث کاهش نرخ بیکاری، افزایش درآمد سرانه، توجه به تولید و توجه کمتر به درآمدهای حاصل از ارائه خدمات و عدم وابستگی اقتصاد به منابع زیرزمینی، تنوع تولید، توسعه صادرات، ارتقای نوآوری، رشد و شکوفایی استعدادهای دانش‌آموزان می‌شود. این مقاله، سعی بر این دارد که با استفاده از تجربیات اجرایی و دانش و سرمایه‌های علمی در مراکز علمی، مدارس و حوزه‌های مرتبط با کارآفرینی و نیز کارآفرینان موفق، به طراحی الگوی مدارس کارآفرین در دوره دوم متوسطه برای آموزش و پرورش در شهر تهران بپردازد.

روش‌ها: پژوهش حاضر، از لحاظ هدف کاربردی، از نظر نوع داده‌ها کیفی و از نظر ماهیت و نوع مطالعه داده بنیاد به روش تحلیل ابعاد است. جامعه پژوهش حاضر، خبرگان این حوزه بودند که با روش نمونه‌گیری نظری از نوع گلوله‌برفی و تا اشباع نظری با ۱۵ نفر از آن‌ها مصاحبه انجام شد. ابزار سنجش پژوهش مصاحبه نیمه ساختاریافته بود که براساس آن ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها ترسیم و توسط خبرگان تأیید و اعتباریابی شد. اعتبار و روایی ابزار سنجش، با روش اجماع سه سویه به‌دست آمد و تجزیه و تحلیل داده‌ها طی سه مرحله کدگذاری‌های باز، محوری و انتخابی انجام گرفت.

یافته‌ها: در این مطالعه ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های مدرسه کارآفرین مشخص شدند. ۵ بعد، ۱۸ مؤلفه و ۱۳۹ شاخص برای الگوی مدارس کارآفرین در دوره دوم متوسطه نهایی شد. پس از تأیید نهایی و اولویت‌بندی خبرگان، ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های سازنده الگو ترسیم شده و مجدداً الگوی یادشده توسط خبرگان اعتباریابی شد. یافته‌ها، نشان داد که ابعاد سازنده الگوی مذکور مشتمل بر پنج بعد مربوط به مسائل زیرساختی، ساختاری، سرمایه انسانی، محیط کسب و کار و فرایندهای آموزشی بود که این ابعاد، شامل ۱۸ مؤلفه فرعی بود که به ترتیب اولویت ارائه شد.

نتیجه‌گیری: آموزش کارآفرینانه در ایران که اجرایی‌ترین راهبرد برون رفت از بن‌بست‌ها و مشکلات اقتصادی و اجتماعی کشور است، از یک طرف به الگوگیری از برنامه‌ها، خط‌مشی‌ها و تجربیات کشورهای پیشرفته و از طرف دیگر به در نظر گرفتن شرایط بومی کشور نیاز دارد. کارشناسان آموزشی و مدیران مدارس، می‌توانند از یافته‌های الگو استفاده نموده و براساس آن بهترین و مناسب‌ترین شیوه و روش را برای هدایت مدارس به سمت یک مدرسه کارآفرین به‌کار گیرند.

تاریخ دریافت: ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۲
تاریخ داوری: ۲۸ خرداد ۱۴۰۳
تاریخ اصلاح: ۰۵ تیر ۱۴۰۳
تاریخ پذیرش: ۲۷ اسفند ۱۴۰۲

واژگان کلیدی:

الگو
کارآفرین
متوسطه دوم

* نویسنده مسئول

✉ khorshidi@iau.ac.ir

① ۰۹۱۲-۳۲۷۳۲۴۵

مقدمه

گذشته مطرح نبود. امکانات و تجهیزات مؤسسات آموزشی، دیگر پاسخ‌گوی نیازهای آموزشی شهروندان معاصر نیستند. شیوه‌های مدیریتی گذشته نیز دیگر کارایی لازم را ندارند، مؤسسات آموزشی با محدودیت‌های مالی مواجهند و دانش‌آموختگان نظام آموزشی، مهارت کافی برای ورود به بازار کار را ندارند [۱]. در حقیقت، مشکل و مسأله اصلی این است که خروجی‌های نظام تعلیم و تربیت فعلی، توانایی اداره

تغییر و تحولات دنیای معاصر برای همه سازمان‌ها، فرصت‌ها و در عین حال چالش‌هایی به همراه داشته است. در این میان، مؤسسات و نظام‌های آموزشی، بیش از هر سازمان دیگری، به مدیریت این تغییرات و بهره‌برداری از فرصت‌های پیش رو نیاز دارند. امروزه، مدرسه‌ها و سایر مؤسسات آموزشی با چالش‌هایی مواجهند که در نظام‌های آموزشی

براساس معیار اکوسیستم کارآفرینی دیده‌بان جهانی کارآفرینی، وضعیت ایران از نظر آموزش کارآفرینی در سطح مدرسه در مقیاس ۱ تا ۹، ۲/۸ است که از میانگین دیده‌بان جهانی کارآفرینی یعنی ۳، پایین‌تر است [۹] و شاهد فراغت هزاران دانش‌آموز هستیم که کمترین نشانه نوآوری و اندیشه‌آفرینی در آنان نیست. در حقیقت، عوامل احتمالی بروز مسأله و عدم توجه به کارآفرینی ریشه در حداقل پنج عوامل فردی، عوامل اجتماعی، عوامل خانوادگی، عوامل سازمانی و عوامل ملی دارد. علی‌رغم ریشه‌دار بودن فرهنگ کارآفرینی در فرهنگ ملی و اسلامی و تأکیدهایی که در اسناد بالادستی در برنامه ششم توسعه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی وجود دارد، متأسفانه هنوز موضوع کارآفرینی و اهمیت آن در خط‌مشی‌های اجرایی دولت انعکاس مناسبی نیافته و این مسأله در نظام آموزشی به‌ویژه در مدارس ما به اذعان سیاست‌گذاران و تحقیقات متعددی که صورت گرفته از جایگاه مناسبی برخوردار نیست [۱۰].

ماحصل بی‌توجهی و یا کم‌توجهی به کارآفرینی در کشور ما منجر به آموزش تک‌بعدی و در نتیجه، نرخ بیکاری بالا، درآمد سرانه پایین، کم‌توجهی به تولید و توجه بیش از حد به درآمدهای حاصل از ارائه خدمات و اقتصاد وابسته به منابع زیرزمینی می‌شود و بالعکس، نتایج حاصل از توجه به مقوله کارآفرینی در مدارس در آموزش و پرورش کشورهای توسعه‌یافته محرز و مشخص است. نتایج تحقیقات متعدد، بیانگر توجه به مقوله کارآفرینی به مثابه یک استراتژی دائمی است [۱۱].

در زمینه آموزش‌های کارآفرینی محور مطالعات ملی و جهانی انجام گرفته است که در ادامه، برخی از آن‌ها بیان شده است. قفرانی و همکاران، در پژوهشی که با عنوان "طراحی مدرسه کارآفرینی مبتنی بر توسعه مهارت‌های کارآفرینی در دوره متوسطه" انجام دادند؛ نشان دادند، الگوی پارادایمی حاصل براساس پدیده محوری (شایستگی کارآفرینانه) متأثر از شرایط علی، شرایط زمینه‌ای و متغیرهای مداخله‌گر به همراه راهبردهای کنش و واکنش و پیامدهای ایجاد مدارس کارآفرین در مقطع متوسطه شکل گرفت [۱۲].

جدی و سپهوند، به انجام پژوهشی با عنوان، "تدوین الگوی آموزش کارآفرینی دانش‌آموزان مدارس دوره دوم متوسطه" اقدام کردند. یافته‌های تحقیق، نشان داد که از میان عوامل مؤثر بر مدل برنامه آموزش کارآفرینی، بی‌ثباتی در بازار کار در میان آسیب‌های آموزش کارآفرینی، تعامل مراکز تولیدی و صنعتی، در میان اهداف مطلوب آموزش کارآفرینی، جذابیت و قابلیت دسترسی در میان محتوای مناسب آموزش کارآفرینی، توانایی حل مسأله در میان روش‌های تدریس کارآفرینی و ارزشیابی از طرح کسب‌وکار و در میان روش‌های ارزشیابی آموزش‌های کارآفرینی دارای بیشترین ضریب تأثیر بوده است [۱۳].

میرمیران، در پژوهشی با عنوان، «شناسایی اکوسیستم کارآفرینی آموزشی، فرصت‌ها و تهدیدهای آن»، رقابت کم و گستردگی حوزه آموزش، توجه به آموزش و پرورش به‌عنوان کلید توسعه جامعه، تمایل به

یک زندگی سالم را در محیط اجتماعی ندارند و با اتکا به تحصیل مدارک دانشگاهی صرفاً قابلیت اشتغال خود را در مشاغل کارمندی و به‌اصطلاح پشت میزنشینی می‌بینند؛ در حالی که قابلیت‌های متنوع نیاز ضروری اداره جوامع است [۲].

یکی از زیربناهای اصلی در توسعه کارآفرینی، توجه خاص به تقویت نظام آموزشی است. امروزه، تقریباً در تمام کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه در همه پایه‌های تحصیلی آموزش و ترویج کارآفرینی جایگاه ویژه‌ای دارد. آموزش کارآفرینانه در ایران، که اجرایی و عملی‌ترین راهبرد برون‌رفت از بن‌بست‌ها و مشکلات اقتصادی و اجتماعی کشور است، از یک‌طرف به الگوگیری از برنامه‌ها، خط‌مشی‌ها و تجربیات کشورهای پیشرفته و از طرف دیگر در نظر گرفتن شرایط بومی کشور نیاز دارد [۳]. در تعریف محدود از آموزش کارآفرینی، کارآفرینی متضمن شناسایی فرصت، توسعه کسب‌وکار، خوداشتغالی و در نهایت، تبدیل شدن به یک کارآفرین است [۴]. طبق تعریف گسترده، کارآفرینی مشتمل بر توسعه فردی، خلاقیت، اعتمادبه‌نفس، ابتکار داشتن، عمل‌گرایی و مجموعه‌ای متنوع از شایستگی‌ها و مهارت‌های عملی و کاربردی است [۵].

در سال‌های اخیر در ایران نیز کارآفرینی با نگاهی مثبت دنبال می‌شود؛ هرچند آثار آن در توسعه کسب‌وکار هنوز محسوس نیست. گزارش جهانی شاخص سرمایه انسانی در سال ۲۰۱۷ در چهار زیر شاخص ظرفیت، به‌کارگیری، توسعه و دانش فنی، مؤید این وضعیت است. براساس این گزارش، ایران در آخرین رتبه‌بندی با امتیاز ۵۴/۹۷ در جایگاه ۱۰۴ شاخص سرمایه انسانی قرار دارد. نکته قابل توجه آن‌که اقتصاد ایران در رتبه‌بندی زیر شاخص «به‌کارگیری»، از میان ۱۳۰ کشور در جایگاه ۱۲۸ قرار گرفته است [۶]. شواهد، نشان می‌دهند هرچند فعالیت‌های مرتبط با آموزش‌های کارآفرینی در حال انجام است؛ اما تا حدود زیادی در جنب سایر فعالیت‌ها در حال اجرا است. تجربه دانشگاه‌های شریف، تهران و پارک‌های علم و فناوری نشان‌دهنده آن است که دانشگاه‌ها در حال انجام وظایف جاری خود هستند و در کنار آن، کارآفرینی را نیز دنبال می‌کنند. همچنین، اخیراً در آموزش و پرورش و مدارس نیز، فعالیت‌هایی مانند تدریس کتاب کارآفرینی در هنرستان‌ها اضافه شده است؛ اما در مورد اثربخشی این نوع روش‌ها هنوز تردید وجود دارد [۳].

نرخ بالای بیکاری فارغ‌التحصیلان دبیرستان‌های حرفه‌ای، همان‌طور که توسط اداره مرکزی آمار، منتشر شده است در سال ۲۰۱۷ این تصور را مطرح می‌کند که فرهنگ کارآفرینی هنوز جا نیفتاده است [۷]. از سوی دیگر، شواهد حاکی از آن است که دلایل عدم رشد کارآفرینی در کشورمان به سه دسته عوامل ملی، سازمانی و فردی تقسیم می‌شود. در این میان، به‌رغم وجود نارسایی در ساختار ملی و سازمانی، عوامل فردی و عدم اجتماعی شدن از جنبه کارآفرینی در نظام آموزشی، از دلایل عمده عدم رشد کارآفرینی بوده است [۸].

خصوصی و رقابتی شدن آموزش، ارزشمندی یاددهی و یادگیری برای فرد و جامعه، نقش فناوری‌های نوین و نقش یادگیری در اقتصاد دانش‌بنیان را نشان داد [۱۴].

استنهلوم (Stanholm) و همکاران، در پژوهش خود به مطالعه «سازوکارهای توسعه کارآفرینی پایدار در ساختار و جهت‌گیری‌های یک نظام آموزشی» پرداختند. نتایج پژوهش، نشان داد در بین مؤلفه‌های توسعه کارآفرینی پایدار مؤلفه‌های «عوامل فردی» و «عوامل اقتصادی» بالاترین میانگین (بالاترین اولویت) را دارد و مؤلفه‌های «عوامل فرهنگی» و «عوامل سیاسی» کمترین رتبه (پایین‌ترین اولویت) را به خود اختصاص می‌دهد [۱۵].

آملنی و آدینلین (Amelny and adenine)، پژوهشی با عنوان شایستگی‌های کارآفرینی دانش‌آموزان متوسطه انجام دادند. نتایج این تحقیق، در بخش تحلیل معادلات ساختاری به‌طور کلی نشان داد که در مجموع، ۱۴ شاخص در قالب چهار عامل مهارت‌های فردی، مهارت‌های اجتماعی، مهارت‌های علمی و مهارت‌های مدیریتی بر شایستگی‌های کارآفرینانه دانش‌آموزان دوره متوسطه تأثیر داشتند و از عوامل مهم در ارتقاء کارآفرینی هستند [۱۶].

سیوند و همکاران، پژوهشی با عنوان "برنامه درسی دانشگاهی رشته داروسازی کارآفرینی" انجام دادند. نتایج تحلیل عاملی نشان داد که در این پژوهش، متغیرهای سیاست‌گذاری و مدیریت حرفه‌ای کسب‌وکار آموزشی و یادگیری، مدیریت فناوری اطلاعات، تصمیم‌گیری و حل مسأله، تعاملات و ارتباطات مؤثر، مدیریت و رهبری و مدیریت یادگیری و توسعه منابع انسانی اثر مستقیم و مثبت معناداری بر ساختار برنامه درسی مبتنی بر کارآفرینی در رشته داروسازی دارد [۱۷].

احمدی و شبستانی، پژوهشی با عنوان نگرش کارآفرینانه برای مهارت‌های معلمان انجام داد. نتایج پژوهش، در چهار بعد ویژگی‌های شخصی با ۸ گویه، رفتارهای کارآفرینانه ۱۱ گویه، تخصص معلمی ۵ گویه و رهبری ۱۰ گویه تفکیک شده است. در بعد ویژگی شخصی، معلم کارآفرینان افراد دارای خلاقیت، دانش، یادگیرندگی، پایداری و استقامت، فعال، همدل، دارای تعهد و مسئولیت نسبت به جامعه و انگیزه اجتماعی شناخته می‌شوند. معلمان کارآفرینان، تلاش‌ها و رفتارهای کارآفرینانه چون نوآوری مستمر و خلق ارزش‌های آموزشی، حل مسأله (شناسایی فرصت‌ها)، ریسک‌پذیری، مهارت شبکه‌سازی و کسب‌وکار، جذب یادگیرنده/مخاطب، جذب سرمایه و منابع و داشتن رؤیا مشترک و به دنبال آن، ایجاد مشترک را از خود نشان می‌دهند. معلم کارآفرینان، به‌عنوان متخصصان تدریسی در نظر گرفته می‌شوند که در یک یا چند مؤلفه تدریس چون روش تدریس نوآورانه، شیوه ارزیابی، مدیریت کلاس سرآمد است. آن‌ها، چون رهبران آموزشی، دانش‌آموزان و همکاران و سیاست‌های آموزشی را تحت تأثیر قرار می‌دهند، اجتماعات یادگیری حرفه‌ای با رویکرد ارشادگری متقابل راه‌اندازی می‌کنند، راهبری تیم نوآوری را بر عهده می‌گیرند و چشم‌اندازهای تازه‌ای از آموزش و

یادگیری را شکل می‌دهند [۱۸].

لفر (leffer)، پژوهشی با عنوان "راه‌هایی برای تبدیل شدن به یک مدرسه کارآفرین" انجام داد. نتایج پژوهش، نشان داد که آموزش کارآفرینی در مدارس شامل عوامل مختلفی مانند برنامه یادگیری، محیط یادگیری، انگیزه و شوق معلمان، تشویق و قدردانی از فراگیران و جهت‌گیری ارزشی سازمان (از فرهنگ شرکتی تا شبکه‌سازی با شرکای بیرونی مدرسه) می‌باشند [۱۹].

در خصوص کارآفرینی، تا به حال الگوهای متعددی تدوین شده است که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به الگوی فرایند کارآفرینی [۲۰]، الگوی انگیزه در کارآفرینی و فرایندهای کارآفرینی [۲۱]، الگوی کارآفرینان موفق [۲۲]، الگوی کارآفرینی برنامه درسی [۲۳]، الگوی کارآفرینی مدارس ابتدایی [۲۴]، الگوی کارآفرینی مدیران [۲۵] اشاره کرد. بر این اساس، به‌منظور اجرای الگوی کارآفرینی در عرصه آموزش و پرورش مدل‌ها و الگوهای مختلفی ارائه شده است؛ اما تازه‌ترین آن‌ها الگوی کارآفرینی فناوریانه، بومی‌سازی برندینگ و آموزش کارآفرینانه [۲۶] است. چهارچوب نظری پژوهش حاضر را مدل برندینگ تشکیل می‌دهد. این الگو به بررسی ابعاد مختلف کارآفرینی در مدارس به شرح ذیل پرداخته است:

ابعاد الگو عبارتند از: عوامل داخلی برندسازی، عوامل خارجی برندسازی، پیامدهای داخلی برندسازی، پیامدهای خارجی برندسازی. مدل ارائه شده در الگوی برندینگ در شکل ۱ آمده است.

نظام آموزش و پرورش در حال حاضر، بنا به ضرورت تغییرات گسترده اجتماعی، یکی از سازمان‌های پیچیده و به اصطلاح پهن‌پیکر در هر کشوری محسوب می‌شود و با رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن کشور، پیوندی عمیق دارد. در این راستا، سیستم آموزشی سازمان آموزش و پرورش نیز به‌عنوان یک سیستم باز که در تعامل با مؤلفه‌های درونی و بیرونی متعددی است و دارای راهبرد و اهداف خاص منطبق با راهبرد و ساختار آموزش و پرورش است، در راستای حرکت بالنده خود نیازمند آن است که به نیازهای جامعه، پاسخ مناسبی داده و یا نیازهای جامعه را تأمین نماید. براساس تحقیقات به‌عمل آمده و نتایج حاصله، می‌توان گفت توجه جدی به مقوله کارآفرینی خصوصاً به‌صورت علمی و از مسیر دستگاه تعلیم و تربیت باعث کاهش نرخ بیکاری، افزایش درآمد سرانه، توجه به تولید و توجه کمتر به درآمدهای حاصل از ارائه خدمات و عدم وابستگی اقتصاد به منابع زیرزمینی، تنوع تولید، توسعه صادرات، ارتقای نوآوری، رشد و شکوفایی استعدادها، دانش‌آموزان می‌شود. در خصوص مدارس کارآفرین، تاکنون تحقیق جامعی برای ارائه الگوی کارآفرینی مدارس دوره دوم متوسطه در سه شاخه تحصیلی نظری، فنی و حرفه‌ای و کاردانش انجام نشده است.

لذا با توجه به موارد مطرح‌شده و اهمیت آموزش کارآفرینی در دوره متوسطه، این پژوهش در پاسخ به این سؤال اساسی است که الگوی کارآفرینی مدارس دوره دوم متوسطه شهر تهران کدام است؟

شکل ۱: چارچوب نظری پژوهش

Fig. 1: The theoretical framework of the research

انسانی و اجتماعی)، بازنمایی (تکرار عمل تحلیل تا ظهور یک نظریه نوپدید)، مقایسه (مقایسه نظریه به دست آمده با نظریات کلان و صوری در متون) است؛ که در این پژوهش از روش تحلیل ابعاد استفاده شده است.

در روش نظریه داده بنیاد از سه نوع کدگذاری استفاده می شود: کدگذاری باز، برای تبدیل عبارات و جملات که به مفهوم پردازی و مقوله پردازی می انجامد. کدگذاری محوری، برای تقلیل مفاهیم تا به مقولات منتهی شود و کدگذاری گزینشی، که طی آن یکپارچگی مفاهیم در حول یک مقوله و مقوله های مورد نیاز برای پرورش و بسط و پالایش در آینده در آن جا می گیرند.

پژوهش حاضر، از لحاظ هدف کاربردی، از نظر روش تحلیل داده ها، کیفی و از نظر ماهیت و نوع مطالعه، داده بنیاد است. جامعه پژوهش حاضر خبرگان این حوزه هستند (دکترای علوم تربیتی) که با روش نمونه گیری نظری از نوع گلوله برفی و بر اساس اشباع نظری ۱۵ نفر خیره انتخاب شدند. ابزار سنجش پژوهش مصاحبه نیمه ساختار یافته بود که براساس کدگذاری باز و کدگذاری محوری به دست آمد. سپس، کدگذاری انتخابی از طریق مصاحبه، فن دلفی و بارش فکری اجرا شد که در این

روش شناسی پژوهش

یکی از روش های متداول کیفی برای مطالعه پدیده های اجتماعی، روش نظریه داده بنیاد است. نظریه داده بنیاد، روش تحقیقی کیفی از نوع استقرایی است. فراسنخ خواه [۲۷] نظریه داده بنیاد را در پنج نسخه، کلاسیک گلاسر (Glaser)، نسخه سیستماتیک اشتراوش و کوربین (Strauss & Corbin)، ساختن گرا (Charmaz)، تحلیل ابعاد شاتزمن (Schatzman) که شناخته تر است، آورده است که این نسخه در اواخر قرن بیست و اوایل قرن بیست و یک توسعه یافته اند. از این رو، با نگرش های متفاوتی می توان رویه های روش نظریه مبنایی را برای ساخت و پرداخت نظریه به کار گرفت که رویکرد محققین به موضوع مورد بررسی در پژوهش پیش رو، رویکرد تحلیل ابعاد است. تحلیل ابعاد، نوعی مدخل نویسی برای یک پدیده است. تمامی مدخل های معنایی درباره موضوع، به روی صفحه می آید و اطلس مفهومی ساخت مندی از آن فراهم می شود که شامل مراحل، استفهام (گردآوری داده ها و شواهد درباره یک حوزه)، تفکیک (موشکافی و نام گذاری واحدهای معنایی یک کلیت)، کشف ارتباطها (ربط اجزای واحدهای معنایی با توجه به سرشت ارتباطی امور پیچیده در جهان

مرحله ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها توسط خبرگان نهایی و اولویت‌بندی شدند.

این مهم به صورت یک فرم مصاحبه نیمه ساختاریافته تنظیم و از طریق مصاحبه عمیق، فن دلفی و بارش فکری به مدد خبرگان و استمرار آن تا اشباع نظری که در پایان احصای الگو، ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها توسط خبرگان اعتباریابی و اولویت‌بندی شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها طی سه مرحله کدگذاری‌های باز، محوری و انتخابی انجام گرفت.

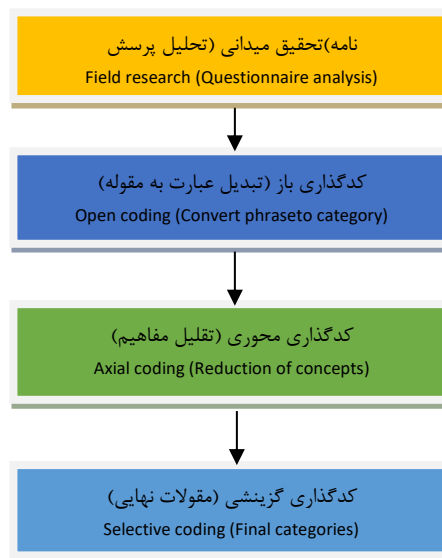
یافته‌های پژوهش

تحلیل داده‌ها در چهار مرحله انجام گرفت:

الف) کدگذاری باز: در این مرحله، ۱۳۹ شاخص از طریق مبانی نظری در اسناد ملی و بین‌المللی و مصاحبه با خبرگان احصا شد.
ب) کدگذاری محوری: در این مرحله ۷ بعد، ۲۲ مؤلفه و ۱۴۵ شاخص از طریق مصاحبه با خبرگان احصا شد. شایان ذکر است نمونه‌ای از کدهای در جدول ۱ بیان شده است.
ج) کدگذاری انتخابی: در این مرحله که توسط خبرگان انجام گرفت؛ در مجموع، جهت الگوی مدارس کارآفرین در دوره دوم متوسطه به ترتیب اولویت ۵ بعد، ۱۸ مؤلفه و ۱۵۵ شاخص که در جدول ۱ بیان شده است.

نمونه‌هایی از کدبندی سطح اولیه (کدگذاری باز)

در نهایت، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد هریک از مؤلفه‌های به دست آمده، از شاخص‌هایی تشکیل شده‌اند که در مجموع، پاسخ این پرسش در قالب جدول ۲ بیان شده است.
در نتیجه پژوهش الگوی مدارس کارآفرین در دوره دوم متوسطه شرح شکل ۳ است:
براساس شکل ۳، الگوی یادشده از ۵ بعد، ۱۸ مؤلفه و ۱۳۹ شاخص تشکیل شده است.

شکل ۲: مراحل انجام روش تحقیق
Fig. 2: The steps of the research method

مجدداً الگو براساس ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها ترسیم و توسط خبرگان تأیید و اعتباریابی شد. اعتبار و روایی ابزار سنجش با روش اجماع سه‌سویه به دست آمد. روش‌های گردآوری اطلاعات از طریق مطالعه عمیق تئوری‌ها، مدل‌ها، یافته‌ها، الگوها، پژوهش‌ها اعم از ملی و جهانی در زمینه الگوهای کارآفرینی، سپس، از طریق اجرای کدگذاری باز از یافته‌های مرحله یک و بعد از آن، اجرای کدگذاری محوری به منظور مقوله‌بندی شاخص‌ها در قالب ابعاد و مؤلفه‌ها و در مرحله بعدی، تنظیم

جدول ۱: کدبندی سطح اولیه

Table 1: Basic level coding

تعداد شاخص‌ها Number of indicators	کدگذاری باز Open coding	جمله Sentence
۳۳	زیرساخت Infrastructure	زیرساخت (فرهنگ سازمان، استراتژی آموزشی، منابع مالی) مناسب در نظر گرفته نشده است The infrastructure (organizational culture, educational strategy, financial resources) is not considered appropriate
	ساختار Structure	ساختار (اهداف، محتوا، روش) منسجم برای الگوی مدارس در نظر گرفته نشده است A coherent structure (objectives, content, method) is not considered for the model of schools
۵۸	سرمایه انسانی Human capital	خانواده، دانش‌آموز، رهبری آموزشی، معلم Family, student, educational leadership, teacher
۱۶	محیط کسب‌وکار Business environment	محیط دیجیتالی، واقعی Digital environment, real
۳۲	فرایندهای آموزشی Educational processes	مهارت‌آموزی، راهبرد آموزشی، ارزشیابی Skill training, educational strategy, evaluation

جدول ۲: ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های الگوی مدارس کارآفرین در دوره دوم متوسطه

Table 3: dimensions, components and indicators of entrepreneurial schools' pattern in the second period of high school

شاخص‌ها Indicators	مؤلفه‌ها Components	ابعاد Dimensions
-وجود فرهنگ‌سازمانی مستعد خلاقیت و کارآفرینی The existence of an organizational culture prone to creativity and entrepreneurship		
-برخورداری از فرهنگ حمایتی در مقابل فعالیت‌های خلاقانه possessing a culture of support for creative activities		
-حاکم بودن فرهنگ مشوق برای ایده پردازی و کارآفرینی reign of the encouraging culture for ideation and entrepreneurship		
-تمایل معلمان به انجام کار تیمی و گروهی در مدرسه The penchant of teachers to do team and group work in school	فرهنگ سازمان Corporate Culture	
-حاکمیت تفکر بهبود مستمر Governance of continuous improvement thinking		
-پذیرش افراد شکست‌خورده در طرح‌های نو و جدید Accepting failed people in new projects		
-وجود فرهنگ‌سازمانی هدایت‌گر رفتار و کردار کارکنان در مدرسه The existence of an organizational culture that guides the behavior and actions of employees in school		
-تطابق استراتژی‌های آموزش با اهداف مراکز آموزشی Matching education strategies with the goals of educational institutes		
-تدوین چشم‌انداز مهارت‌های آموزشی Compilation of educational skills perspective		
-تدوین اهداف (کوتاه‌مدت، میان‌مدت، بلندمدت) کارآفرینی مدارس Compilation of goals (short-term, medium-term, long-term) of school entrepreneurship	استراتژی آموزشی Educational strategy	
-تطابق اهداف کوتاه، میان‌مدت و بلندمدت مدرسه در خصوص آموزش‌های کارآفرینی Matching the short-, medium- and long-term goals of the school regarding entrepreneurship education		
-تطابق خط‌مشی مدرسه با اسناد بالادستی Conformity of the school policy with the above documents		
-پرداخت به‌موقع هزینه‌های آموزش‌های کارآفرینی Timely payment of entrepreneurship education costs		زیرساخت infrastructure
-پیش‌بینی و تخصیص اعتبارات موردنیاز دوره‌های آموزش‌های کارآفرینی anticipating and allocation of required credits for entrepreneurship training courses		
-تدوین دستورالعمل‌های مالی برای رشد حرفه‌ای کارکنان مدرسه Compilation of financial guidelines for the professional development of school staff		
-تجمیع اعتبارات آموزشی مدرسه Consolidation of school educational credits	منابع مالی Funds	
-جذب نیروهای خبره در مدرسه Recruitment experts in the schools		
-تخصیص مشوق‌های مادی به تلاش‌های کارکنان در جهت یادگیری و یاددهی آموزش‌های کارآفرینی مدرسه Allocating financial material to encourage and efforts off employees in learning and teaching school entrepreneurship education		
-برقراری ارتباط بین سیستم ارزشیابی حقوقی کارکنان و دوره‌های آموزشی مدرسه make a connection between the legal evaluation system of employees and school training courses		
-آموزش و راهنمایی معلمان در استفاده از فناوری آموزشی Training and guiding teachers in the use of educational technology		
-برخورداری از تجهیزات و امکانات آموزشی و کمک‌آموزشی برای اجرای ایده‌های درسی معلمان Possessing of educational equipment and facilities and educational assistance to implement teachers' ideas		
-تخصیص مواد و وسایل کمک‌آموزشی به میزان لازم در کلاس‌ها Allocation of materials and educational needs extent in classes		
-تجهیز مدرسه از سیستم‌های مجازی لازم Equipping the school with the necessary virtual systems	منابع و تجهیزات فناوری resources and فناوری equipment	
-تجهیز مدرسه از سیستم‌های هوشمند Equipping the school with smart systems		
-ایجاد کتابخانه دیجیتالی Creating a digital library		
-ایجاد اتوماسیون اداری Create office automation		

شاخص‌ها Indicators	مؤلفه‌ها Components	ابعاد Dimensions
-ایجاد آموزش‌های برخط Create online training		
-تجهیز مدرسه به وسایل کمک‌آموزشی به‌روز Equipping the school with up-to-date educational tools		
-برخورداری از سیستم‌های ارتباطی آموزشی برای برقراری ارتباط با معلم و سایر دانش‌آموزان Possessing educational communication systems to communicate with the teacher and other students		
-ایجاد سهولت استفاده از سیستم‌های ارتباطی با حفظ حریم شخصی Creating convenience of use of communication systems with privacy protection		
-ایجاد بستر اینترنت و اینترانت در محل اجرای آموزش‌های کارآفرینی Creating an internet and intranet platform at the place of entrepreneurship training		
-وجود نرم‌افزار سیستم جامع آموزش‌های لازم جهت آموزش کارآفرینی The existence of a necessary comprehensive training system software for entrepreneurship education		
-اتصال آموزش به سیستم حقوق و دستمزد Connecting training to the payroll system		
-امکان اجرای دقیق اهداف کلی دوره‌های کارآفرینی The ability to accurately implement the general goals of entrepreneurship courses		
-امکان اجرای دقیق اهداف رفتاری دوره‌های کارآفرینی The ability to accurately implement the behavioral goals of entrepreneurship courses		
-تطابق اهداف مهارتی با مهارت‌های شغلی دوره Matching the skill goals with the job skills of the course	اهداف Goals	
-تطابق اهداف مهارتی با اطلاعات نوین جهانی Matching skill goals with new global information		
-تطابق اهداف مهارتی با توانایی دانش‌آموزان در هر دوره Matching skill goals with students' abilities in each course		
-طراحی و تدوین محتوای آموزش مهارتی فراتر از سرفصل مصوب از طریق کارگاه‌های آموزشی Designing and editing the content of skill training beyond the approved topic through educational workshops		
-به‌روزرسانی منابع مصوب Update approved sources		
-توجه به اطلاعات روز جهانی در تهیه محتوای دوره Pay attention to the information of the world day in preparing the content of the course		ساختار Structure
-توجه به استعداد و توانایی دانش‌آموزان در تهیه محتوا Attention to the talent and ability of students in preparing content	محتوا content	
-تهیه محتوای کمک‌آموزشی لازم جهت سهولت تحقق اهداف آموزش‌های مهارتی کارآفرینی Preparation of the necessary educational content to facilitate the achievement of the goals of entrepreneurial skill training		
-تهیه محتوای نظری و عملی مناسب برای دوره Preparation of suitable theoretical and practical content for the course		
-هماهنگی بین محتوای نظری و عملی دوره‌های آموزشی Coordination between theoretical and practical content of training courses		
-استفاده از روش‌های آموزشی مناسب مهارت‌آموزی Use of appropriate training methods for skill learning		
-استفاده از روش‌های به‌روز و استاندارد جهانی Using up-to-date methods and global standards	روش آموزشی Educational method	
-استفاده از روش‌های متناسب با اهداف آموزشی دوره Using methods appropriate to the educational goals of the course		
-استفاده از روش‌های متناسب با محتوای آموزشی دوره Using methods appropriate to the educational content of the course		
-به‌کارگیری سبک مدیریت مشارکتی (مشارکت دادن افراد خلاق در تصمیم‌گیری‌های سطوح بالاتر) Using a collaborative management style (participating creative people in higher level decision-making)		
-حمایت مدیریت از اجرای ایده‌های آموزشی جدید Management support for the implementation of new educational ideas	رهبری آموزشی Educational Leadership	سرمایه انسانی Human Capital
-برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی مربوط به خلاقیت Holding workshops and training courses related to creativity		

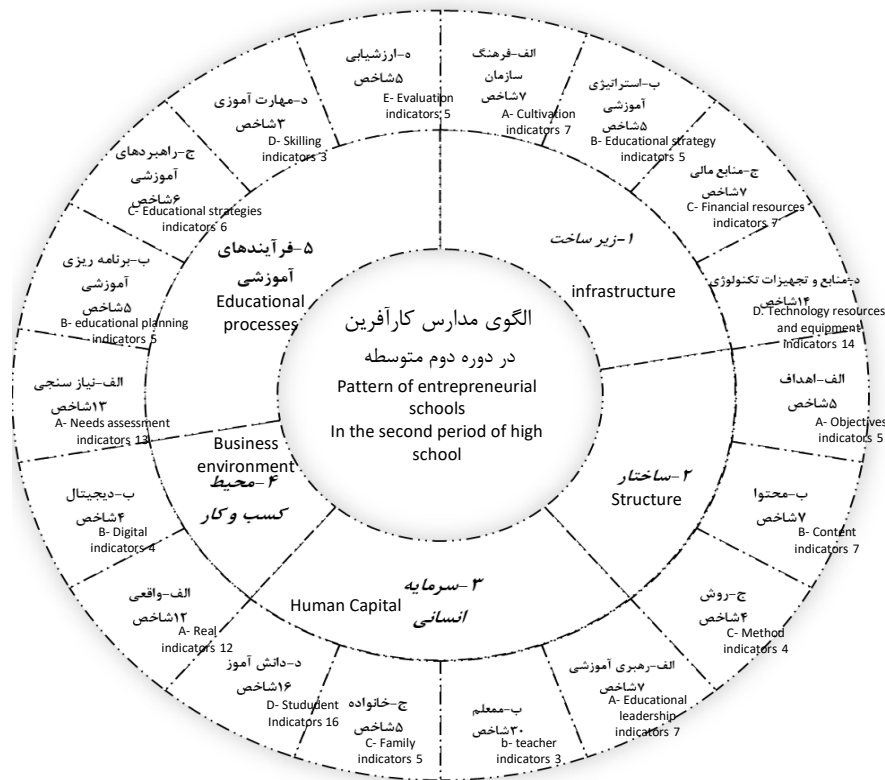
شاخص‌ها Indicators	مؤلفه‌ها Components	ابعاد Dimensions
-اعمال رهبری دموکراتیک در مدرسه Applying democratic leadership in school		
-حامی و مشوق بودن (تشویق معلمان درگیر در تغییر و نوآوری) Being supportive and encouraging (encouraging teachers involved in change and innovation)		
-استقبال از روحیه آزاداندیشی و پرسشگری Welcoming the spirit of free thinking and questioning		
-تلاشگر در به وجود آوردن تجربیات غنی یادگیری Striving to make extreme experience of learning		
-داشتن سعه‌صدر در برخورد با دانش‌آموزان Having leadership skills in dealing with students		
-توجه به آراستگی ظاهری در محیط کار Attention to appearance in the work environment		
-داشتن تواضع در برخورد با دیگران Having humility in dealing with others		
-احترام به نظر دیگران Respect the opinion of others		
-پذیرش اشتباهات خود Accept your mistakes		
-تلاش در افزایش آگاهی‌ها و محتوای علمی خود Efforts to increase awareness and scientific content		
-داشتن روحیه عفو و اغماض و ارفاق Having a spirit of forgiveness and indulgence and favour		
-توانایی ارزیابی کارهای عملی دانش‌آموزان Ability to evaluate students' practical activities		
-توانایی انجام ارزیابی‌های مستمر در طول دوره آموزشی Ability to conduct continuous assessments throughout the training course		
-توانایی انجام ارزیابی‌های شایسته در پایان دوره آموزشی Ability to conduct appropriate evaluations at the end of the training course		
-نظم در حضور و استفاده بهینه از وقت جلسات Order in attendance and optimal use of meeting time		
-ارائه واحدهای تحقیقی و عملی مؤثر به دانش‌آموزان Providing effective research and practical units to students	معلم Teacher	
-داشتن مهارت مرتبط با موضوع آموزش کارآفرینی Having skills related to the topic of entrepreneurship education		
-سابقه تدریس قبلی در زمینه موضوع آموزش‌های حرفه‌ای Previous teaching experience in the field of professional education		
-تسلط به کاربست تجهیزات مورداستفاده دانش‌آموزان Mastering the use of equipment used by students		
-آگاهی و تسلط نسبت به موضوع درس Knowledge and mastery of the subject of the lesson		
-داشتن مدرک تحصیلی مرتبط با موضوع آموزش Having a degree related to education		
-توانایی ایجاد احساس انگیزش به یادگیری در دانش‌آموزان Ability to motivate students to learn		
-توانایی در اداره کلاس Ability to manage the classroom		
-توانایی در اداره کارگاه Ability to manage the workshop		
-توانایی در پاسخ به سؤالات و رفع اشکالات دانش‌آموزان Ability to answer students' problem sheet questions		
-تسلط و به کارگیری روش‌های مختلف نوین تدریس Mastery and use of different modern teaching methods		
-مهارت تهیه اجرا و ارزیابی طرح درس The skill of preparing, implementing and evaluating the lesson plan		

شاخص‌ها Indicators	مؤلفه‌ها Components	ابعاد Dimensions
-قدرت بیان و انتقال مفاهیم The ability to express and convey concepts		
-توانایی بهره‌گیری از فناوری اطلاعات به‌روز در کلاس Ability to use up-to-date information technology in the classroom		
-ایجاد ارتباط عاطفی با دانش‌آموزان Creating an emotional connection with students		
-آشنایی با اصول و فنون روانشناسی یادگیری Getting to know the principles and techniques of learning psychology		
-توانایی در درک موقعیت دانش‌آموزان Ability to understand the situation of students		
-در نظر گرفتن توان و ظرفیت فراگیرندگان از نظر جنسیت، سن و ... Considering the power and capacity of learners in terms of gender, age and ...		
-مهارت زمان‌بندی مناسب در ارائه مطالب Proper timing skills in presenting content		
-داشتن استقلال عاطفی در محیط خانواده Having emotional independence in the family environment		
-نوآور بودن اعضای خانواده Innovativeness of family members		
-نحوه رفتار و نگرش خلاقانه اعضای خانواده Behavior and creative attitude of family members	خانواده Family	
-محیط خانوادگی حامی خلاقیت و نوآوری Family environment supporting creativity and innovation		
-جو عاطفی گرم خانواده برای خلاقیت The warm emotional atmosphere of the family for creativity		
-تلاش برای یادگیری و یاددهی به دیگران (همکلاسی‌ها و غیره) Trying to learn and teach others (classmates, etc.)		
-میزان رضایت دانش‌آموزان از طرح‌های تشویقی در مدرسه The level of students' satisfaction with incentive schemes in school		
-توجه به بازار کار موردنظر Attention to the desired job market		
-داشتن نگرش مثبت نسبت به رشته تحصیلی Having a positive attitude towards the field of study		
-میزان انگیزه دانش‌آموزان برای خوداشتغالی The level of students' motivation for self-employment		
-میزان انگیزه برای یادگیری‌های نو و جدید The level of motivation for new and new learning		
-میزان انگیزه دانش‌آموزان برای کاربرد آنچه در محیط کار واقعی The level of students' motivation to apply what they have learned in the real work environment		
-داشتن انگیزه برای رسیدن به خودکفایی اقتصادی Having the motivation to achieve economic self-sufficiency	دانش‌آموز Student	
-داشتن انگیزه برای شرکت در رقابت‌های ملی و بین‌المللی Having the motivation to take part in national and international competitions		
-توانایی انجام دادن مهارت‌های مرتبط با رشته تحصیلی Ability to perform skills related to the field of study		
-توانایی انتقال مهارت خود به دیگران Ability to transfer your skills to others		
-توانایی اصلاح (توسعه و تقویت) مهارت‌های خود The ability to improve (develop and strengthen) your skills		
-توانایی به‌روزرسانی مهارت‌های خود طبق مهارت‌های نوین Ability to update your skills according to new skills		
-جوامع موفق در حوزه کارآفرینی Successful communities in the field of entrepreneurship		
-توانایی ابداع، نوآوری مهارت‌های جدید Ability to innovate, innovate new skills		

شاخص‌ها Indicators	مؤلفه‌ها Components	ابعاد Dimensions
<p>- توانایی تشخیص نیازهای کارآفرینی جدید محلی، ملی و بین‌المللی The ability to recognize the needs of new local, national and international entrepreneurship</p> <p>- در نظر گرفتن بازار کار محلی Consider the local labor market</p> <p>- ایجاد شغل مناسب بر اساس شرایط زندگی Creating a suitable job based on life conditions</p> <p>- نقش‌آفرینی در اکوسیستم محلی Playing a role in the local ecosystem</p> <p>- نقش‌آفرینی در اکوسیستم ملی Playing a role in the national ecosystem</p> <p>- ایجاد مزیت رقابتی حرفه‌ای بین مراکز آموزشی کشور Creating a professional competitive advantage between the educational centers of the country</p> <p>- رتبه‌بندی مراکز آموزشی ملی Ranking of national educational centers</p> <p>- تقویت تمایل فضای عمومی کشور به ارتقای سطح آموزشی کارکنان Strengthening the desire of the public space of the country to improve the educational level of employees</p> <p>- ایجاد فضای همکاری بین‌المللی با هدف تبادل فناوری Creating an international cooperation environment with the aim of technology exchange</p> <p>- نقش‌آفرینی در اکوسیستم فراملی Playing a role in the transnational ecosystem</p> <p>- مطالعه تطبیقی در خصوص مهارت‌های حرفه‌ای A comparative study on professional skills</p> <p>- ایجاد فضای همکاری بین‌المللی باهدف یادگیری آموزش‌های کارآفرینی Creating an atmosphere of international cooperation with the aim of learning entrepreneurship education</p> <p>- فراهم آوردن امکان بازدید از پروژه‌های علمی و کارآفرینی بین‌المللی از طرف آموزش و پرورش Providing the possibility of visiting scientific projects and international entrepreneurship from the side of education</p> <p>- توانایی سازمان در ارزیابی مستمر عملکرد محیط، بر اساس درجه دیجیتالی بودن سازمان به صورت تیمی/شبکه یا ترکیبی از هر دو The ability of the organization to continuously evaluate the performance of the environment, based on the degree of digitalization of the organization in the form of a team/network or a combination of both.</p> <p>- توانایی سازمان در ارزیابی مستمر محیط در سازگاری و انعطاف ساختار سازمانی بر اساس درجه دیجیتالی بودن سازمان به صورت تیمی/شبکه یا ترکیبی از هر دو The ability of the organization to continuously evaluate the environment in the compatibility and flexibility of the organizational structure based on the degree of digitalization of the organization in the form of a team/network or a combination of both.</p> <p>- توجه به نیازهای فرایندی در سازمان نظیر اصلاح یا بهبود فرایند که منجر به تسریع روند توسعه محیط کارآفرینی دیجیتال در سازمان می‌شود. Paying attention to the needs of the process in the organization, such as modifying or improving the process, which leads to the acceleration of the development of the digital entrepreneurship environment in the organization.</p> <p>- توانایی سازمان در ارزیابی مستمر، قابلیت یادگیری محیط سازمانی، بر اساس درجه دیجیتالی بودن سازمان به صورت تیمی/شبکه یا ترکیبی از هر دو The ability of the organization in continuous evaluation, the ability to learn the organizational environment, based on the degree of digitalization of the organization in the form of a team/network or a combination of both.</p> <p>- تدوین شاخص‌های آموزشی‌های نظری قابل‌سنجش Compilation of quantifiable theoretical educational indicators</p> <p>- تدوین شاخص‌های آموزشی‌های عملی قابل‌سنجش Compilation of quantifiable practical training indicators</p> <p>- نظام‌مند و علمی بودن فرایند نیازسنجی آموزش‌های کارآفرینی The systematic and scientific nature of the needs assessment process of entrepreneurship education</p> <p>- جامع‌وماند بودن نیازسنجی آموزش‌های کارآفرینی Comprehensiveness and hindrance of entrepreneurship education needs assessment</p>	<p>واقعی Real</p> <p>دیجیتال Digital</p> <p>نیازسنجی needs assessment</p>	<p>محیط کسب و کار Business environment</p> <p>فرایند آموزشی Educational process</p>

شاخص‌ها Indicators	مؤلفه‌ها Components	ابعاد Dimensions
<p>-مشارکت دادن کلیه کارکنان در فرایند نیازسنجی آموزش‌های کارآفرینی جامعه Participation of all employees in the needs assessment process of community entrepreneurship education</p> <p>-کاربردی بودن نیازسنجی آموزش‌های کارآفرینی The applicability of entrepreneurship education needs assessment</p> <p>-مشارکت دادن سیاست‌گذاران در فرایند نیازسنجی آموزش‌های کارآفرینی جامعه Involving policy makers in the needs assessment process of community entrepreneurship education</p> <p>-مشارکت دادن کلیه کارفرمایان در فرایند نیازسنجی آموزش‌های کارآفرینی جامعه Participation of all employers in the needs assessment process of community entrepreneurship education</p> <p>-مشارکت دادن کلیه دانش‌آموزان در فرایند نیازسنجی آموزش‌های کارآفرینی جامعه Participation of all students in the needs assessment process of community entrepreneurship education</p>		
<p>-تناسب روش نیازسنجی با نوع مهارت و مقتضیات محلی Suitability of the needs assessment method with the type of skills and local requirements</p> <p>-تناسب بین استراتژی‌های مدرسه با تعیین نیازهای آموزش Adaptation between school strategies with the determination of education needs</p> <p>-تناسب نیازهای آموزشی با شایستگی‌های حرفه‌ای Matching educational needs with professional competencies</p> <p>-تناسب نیازهای آموزش کارآفرینی با رشته تحصیلی Matching the needs of entrepreneurship education with the field of study</p> <p>-استفاده از افراد متخصص جهت برآورد هزینه‌های گوناگون کارآفرینی در مدارس کشور The use of experts to calculate the various costs of entrepreneurship in the country's schools</p>		
<p>-وجود سیاست‌گذاری‌های کیفی مناسب کارآفرینی Existence of quality policies suitable for entrepreneurship</p> <p>-وجود سیاست‌گذاری‌های کمی مناسب کارآفرینی Existence of quantitative policies suitable for entrepreneurship</p> <p>-تهیه برنامه عملی استاندارد بر اساس امکانات موجود در حوزه کارآفرینی Preparing a standard practical program based on the facilities available in the field of entrepreneurship</p>	برنامه‌ریزی آموزشی Educational Planning	
<p>-تشخیص نیازها و تعیین اولویت در جوامع موفق در حوزه کارآفرینی Diagnosing needs and setting priorities in successful societies in the field of entrepreneurship</p> <p>-توجه به راهبردهای کارآفرینی درون‌سازمانی Attention to intra-organizational entrepreneurship strategies</p> <p>-توجه به راهبردهای کارآفرینی برون‌سازمانی Paying attention to extra-organizational entrepreneurship strategies</p> <p>-متناسب‌سازی راهبردهای آموزش با بازار کار Adapting education strategies to the labor market</p> <p>-وجود قوانین حمایتی از ایده‌های نو Existence of laws supporting new ideas</p> <p>-وجود برنامه درسی پرورش محور و پیوسته The existence of a curriculum based on continuous education</p> <p>-خلق محیط نهادی حمایتگر Creating a supportive institutional environment</p>	راهبرد آموزشی Educational strategy	
<p>-آموزش مهارت‌های لازم شناخت نیازهای بازارهای محلی Training the necessary skills to understand the needs of local markets</p> <p>-آموزش مهارت‌های لازم شناخت نیازهای بازارهای ملی Training the necessary skills to understand the needs of national markets</p> <p>-آموزش مهارت‌های لازم شناخت نیازهای بازارهای بین‌المللی Teaching the necessary skills to understand the needs of international markets</p> <p>-ارزشیابی کلیه سطوح آموزشی مثل واکنش، یادگیری، رفتار و نتایج Evaluation of all educational levels such as reaction, learning, behavior and results</p>	مهارت‌آموزی کسب‌وکار Business skills training	
<p>-تطابق ارزیابی با اهداف آموزشی Alignment of evaluation with educational objectives</p> <p>-استفاده از روش‌های نوین ارزشیابی Use of new evaluation methods</p> <p>-بهره‌گیری از افراد خبره در انجام ارزشیابی‌های دوره‌ای Using experts in conducting periodical evaluations</p>	ارزشیابی Assessment	

شاخص‌ها Indicators	مؤلفه‌ها Components	ابعاد Dimensions
بهره‌گیری از تجارب کشورهای موفق در حوزه ارزشیابی‌های مهارتی Taking advantage of the experiences of successful countries in the field of skill evaluations		

شکل ۳: الگوی مدارس کارآفرین در دوره دوم متوسطه

Fig. 3: Pattern of entrepreneurial schools in the second period of secondary school

د) اعتباریابی نظری الگو: در این مرحله ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های الگوی مدارس کارآفرین در دوره دوم متوسطه برای آموزش و پرورش تهران در قالب یک الگو تنظیم و توسط خبرگان اعتباریابی شد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی تحقیق حاضر، بررسی طراحی و اعتباریابی الگوی مدارس کارآفرین در دوره دوم متوسطه آموزش و پرورش شهر تهران بود. با توجه به ماهیت موضوع، از روش کیفی- روش داده بنیاد و ابزار مصاحبه استفاده شده است. با اجرای مصاحبه‌ها و کدبندی تمامی متون، ۵ بعد اصلی، ۱۸ مؤلفه و ۱۳۹ شاخص شناسایی و طبقه‌بندی شدند. یافته‌ها، مبین این بود که ابعاد سازنده الگوی مذکور مشتمل بر پنج بعد مربوط به مسائل زیرساختی، ساختاری، سرمایه انسانی، محیط کسب و کار و فرایندهای آموزشی بود که این ابعاد شامل ۱۸ مؤلفه فرعی بود که به ترتیب اولویت ارائه شد.

امروزه، تقریباً در تمام کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه در همه پایه‌های تحصیلی، آموزش و ترویج کارآفرینی جایگاه ویژه‌ای دارد، به طوری که نوآوری در ابعاد گوناگون نظام آموزشی زمینه‌ساز تربیت و

همچنین، ابعاد سازنده الگوی یاد شده مشتمل بر پنج بعد که عبارتند از: ۱- زیرساخت ۲- ساختار ۳- سرمایه انسانی ۴- محیط کسب و کار ۵- فرایندهای آموزشی؛ و ۱۸ مؤلفه الگوی ابعاد مذکور به ترتیب اولویت عبارتند:

۱- فرهنگ سازمان ۲- استراتژی آموزشی ۳- منابع مالی ۴- منابع و تجهیزات فناوری ۵- اهداف ۶- محتوا ۷- روش ۸- رهبری آموزشی ۹- معلم ۱۰- خانواده ۱۱- دانش آموز ۱۲- محیط واقعی ۱۳- محیط دیجیتال ۱۴- نیازسنجی ۱۵- برنامه‌ریزی آموزشی ۱۶- راهبرد آموزشی ۱۷- مهارت‌آموزی ۱۸- ارزشیابی است. این یافته‌ها، از حیث روش تدریس مناسب، ارزشیابی مناسب کارآفرینی و محیط کسب و کار، توجه به محیط کسب و کار مناسب، توجه به ساختار مناسب، عوامل فردی و عوامل مالی و اقتصادی، فرهنگ سازمان، عوامل انسانی و فردی، مهارت‌آموزی، رهبری و مدیریت مناسب آموزشی، مدیریت مناسب و توانمند و منابع فردی و انسانی، توجه به معلم، دانش آموز، روش تدریس مناسب، شیوه ارزیابی مناسب، مدیریت و رهبری آموزشی، محیط کسب و کار و فرهنگ‌سازمانی با پژوهش‌های [۱۹، ۱۸، ۱۷، ۱۶، ۱۲] همسو است.

[3] Toghray M T, Mirvahedi S, Hashemi S. Designing an entrepreneurial education model in schools, *Educational Innovations Quarterly*. 2019; 18(17): 59-82. [In Persian] <https://doi.org/10.22034/JEI.2019.99317>

[4] Brentnall, C. (2020). Competitive enterprise education: Developing a concept. *Entrepreneurship Education and Pedagogy*, 0(0), 1-30. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2515127419900486>

[5] Mirmiran J. (2021). *Comprehensive Entrepreneurship*, Tehran: Eshar Kalema. 2021. [In Persian] <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-8900-7.ch008>

[6] Mokhtari Z, Koroneh D. The development of educational entrepreneurship through the promotion of entrepreneurial behavior, the conference of new models of business management. 2021. 4: 2808 - 2818. [In Persian] <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/ET-01-2016-0021/full/html>

[7] Raible, Stephanie E.; Williams-Middleton, Karen. (2021). The Relatable Entrepreneur: Combating Stereotypes in Entrepreneurship Education, Industry and Higher Education, v35 n4 p293-305 Aug 2021. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/09504222211017436>

[8] Koroneh D, Sanaipour F. Entrepreneurship training in Iran based on Global Entrepreneurship Monitoring (GEM) indicators, published in the fourth industry-university interaction conference with a business improvement approach. 2015 [In Persian]

[9] Minaipour F. Et al. Identification of training strategies for young entrepreneurs: a qualitative study, *Education Quarterly*. 2018. 141. [In Persian] <https://doi.org/20.1001.1.10174133.1399.36.1.3.7>

[10] Hoyda R. Et al. Entrepreneurship, entrepreneur school, entrepreneur school requirements, published in the first national conference of entrepreneur schools. 2017. [In Persian]

[11] Maqam Dost A. Et al. Designing and validating the ideal model of associate degree curriculum with an entrepreneurial approach, *Iranian Curriculum Studies Quarterly*, 2018; 14(54). [In Persian] <https://doi.org/10.22054/nass.2021.62964.1099>

[12] Ghofrani N, Musa Khani M, Hosini R. Designing an entrepreneurial school model based on the development of entrepreneurial skills in secondary school, *Entrepreneurship Development*. 2021; 55: 141-160. [In Persian]

[13] Jedi J, Mohebzadegan Y, Azizi M. Compilation of the model of entrepreneurship education for students of the second period of secondary schools, *school management*. 2021; 9(1): 231-261. [In Persian]

[14] Sayewand Z, Alami F, Shams A, Murkani G. Management on training organizations. 2020. 9(1): 309-331. [In Persian] <https://doi.org/10.29252/nrip.hdq.3.2.85>

پرورش نسلی خلاق و چند بعدی است. یکی از زیربناهای اصلی در توسعه کارآفرینی، توجه خاص به تقویت نظام آموزشی است. امروزه، تقریباً در تمام کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه در همه پایه‌های تحصیلی آموزش و ترویج کارآفرینی جایگاه ویژه‌ای دارد. آموزش کارآفرینانه در ایران که اجرایی و عملی‌ترین راهبرد برون‌رفت از بن‌بست‌ها و مشکلات اقتصادی و اجتماعی کشور است، از یک‌طرف به الگوگیری از برنامه‌ها، خط‌مشی‌ها و تجربیات کشورهای پیشرفته و از طرف دیگر به در نظر گرفتن شرایط بومی کشور نیاز دارد.

در مجموع، پژوهش محدودیت‌های در اجرا داشت که به شرح زیرند: - پژوهش حاضر، برای طراحی الگوی مدارس کارآفرین در دوره دوم متوسطه انجام شد؛ بنابراین، می‌توانست در سطح وسیع‌تری شامل مقاطع دیگر آموزش و پرورش اجرا شود که در این صورت، قابلیت تعمیم‌پذیری بیشتری داشت.

- پژوهش حاضر، یک پژوهش کیفی بوده اگر به صورت آمیخته (کیفی و کمی) اجرا شود؛ قطعاً نتایج آن دقیق‌تر خواهد بود.

در پایان، براساس نتایج پژوهش، پیشنهادها زیر ارائه می‌شود: - اجرای پژوهش در سطح وسیع‌تر تا قابلیت تعمیم‌پذیری نتایج نیز افزایش یابد. از راه مقیاس استاندارد و جامع‌تر که مورد استفاده گسترده باشد.

- انجام پژوهش‌هایی که بتواند آثار سیاست‌ها و برنامه‌های کلان را بر تقویت ابعاد و مؤلفه‌های شناسایی شده بررسی کنند.

مشارکت نویسندگان

در انجام پایان‌نامه و تحریر این مقاله استاد راهنمای اول همواره راهنمایی مرا در مراحل مختلف به عهده داشته‌اند و سایر اساتید نیز به سهم مساوی در این زمینه همراهی و کمک نموده‌اند.

تشکر و قدردانی

این مقاله، حاصل پایان‌نامه دکتری بوده و لازم است از اساتید راهنما و مشاور عزیزی که مرا در انجام پژوهش راهنمایی و یاری کردند و همچنین از همکاری اعضای محترم هیئت تحریریه مجله فناوری آموزش سپاسگزاری می‌کنم. در انجام پایان‌نامه از حمایت مالی استفاده‌نشده است.

تعارض منافع

«هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.»

منابع و مآخذ

[1] Ahanchian M, Qoroneh D. *Educational Entrepreneurship*, Tehran: Somit Publications. 2019. [In Persian]

[2] Ahmadi K, Shabstani T. *Entrepreneurship in school*, Tehran, Publisher: Ngartaban. 2017. [In Persian]

[27] Farstkhah, M. (2015). "Qualitative research method in social sciences with emphasis on "grounded theory" (Grounded Theory GTM)". Tehran: Agah.

معرفی نویسندگان

AUTHOR(S) BIOSKETCHES

عباس خورشیدی دارای دکترای مدیریت آموزشی و استاد تمام دانشکده علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامشهر می‌باشند. ایشان، دارای ۴۱ عنوان تألیف کتاب، ۹ عنوان ترجمه، ۴۵ عنوان مقاله ISI، ۶۵ مقاله علمی پژوهشی و ۳۱ مقاله علمی ترویجی هستند و به‌عنوان یکی از

صاحب‌نظران حوزه مدیریت آموزشی فعال بوده و در روش تحقیق دارای تألیفات برجسته‌ای هستند. ایشان در دانشگاه فرهنگیان نیز همکاری اجرایی داشته‌اند.

Khorshidi, Professor, Department of Educational Sciences, Islamshahr Branch, Islamic Azad University, Islamshahr, Iran

✉ khorshidi@iau.ac.ir

بتول فقیه‌آرام دارای مدرک دکترای جامعه‌شناسی آموزش و پرورش از دانشگاه مالایای مالزی می‌باشند. فارغ‌التحصیل دوره کارشناسی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب و فارغ‌التحصیل دوره کارشناسی ارشد از دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات در رشته مدیریت آموزشی و دارای

دکتری جامعه‌شناسی آموزش و پرورش و استادیار دانشکده علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر می‌باشند. ایشان دارای ۱ عنوان تألیف کتاب، ۱ عنوان ترجمه، ۴ عنوان مقاله ISI، ۱۲ مقاله علمی پژوهشی و ۱ مقاله علمی ترویجی هستند. همچنین، به‌عنوان پژوهشگر در ۱۹ همایش ملی، بین‌المللی داخلی و خارجی حضور فعال داشته‌اند.

Faghih Aram Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Islamshahr Branch, Islamic Azad University, Islamshahr, Iran

✉ Faghiharam1388@gmail.com

اسفندیار دشمن زیاری دارای مدرک دکترای مدیریت آموزشی می‌باشند. این عضو هیأت تحریریه فصلنامه بین‌المللی مدیریت و آینده‌نگاری، زاده روستای برج سوخته بیشاپور شهرستان کازرون دارای مدرک کارشناسی مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی از دانشگاه علامه طباطبائی، کارشناسی ارشد

مدیریت آموزشی از دانشگاه علامه طباطبائی و دکترای مدیریت آموزشی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران است و با مرتبه استادیار گروه مدیریت دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی

[15] Bekan S, Jahanian R, Irannejad P. Mechanisms of sustainable entrepreneurship development in the structure and orientations of an educational system, Iran's Agricultural Economics and Development Research (Agricultural Sciences of Iran). 2020. 51(3): 501-512. [In Persian] <https://doi.org/10.1111/jsbm.12501>

[16] Stenholm P, Ramström J, Franzén R, Nieminen L. Unintentional Teaching of Entrepreneurial Competences, Industry and Higher Education. 2021; 35(4): 505-517.

[17] Afeli S, Adunlin G. Curriculum Content for Innovation and Entrepreneurship Education in US Pharmacy Programs, Industry and Higher Education. 2021; 36(1): 13-18.

[18] Leffler E. An Entrepreneurial Attitude: Implications for Teachers' Leadership Skills? Leadership and Policy in Schools. 2020; 19(4): 640-654. <https://doi.org/10.1080/15700763.2019.1668021>

[19] Lindner J. Entrepreneurial Spirit for the Whole School -- Ways to Become an e.e.si-Entrepreneurship School, Discourse and Communication for Sustainable Education. 2019; 10(2).

[20] Zheng Y. The past, present and future of research on Chinese entrepreneur shipeducation: A bibliometric analysis based on CSSCI journal articles. Educational Sciences: Theory & Practice. 2018; 18(5): 1255-1276.

[21] Niska M. Challenging Interest Alignment: Frame Analytic Perspective on Entrepreneurship Education in Higher Education Context, European Educational Research Journal. 2021; 20(2): 228-242. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1474904120909571>

[22] Golestan Hashemi M. Fundamentals of entrepreneurship science (knowledge of entrepreneurship engineering)., Isfahan: Jihad Academic Publications, Isfahan Industrial Unit. 2021. [In Persian] <https://doi.org/10.1007/s11365-019-00623-3>

[23] Omid J, Hashemi A, Qaltash A, Mashinchi A A. Curriculum model for middle school entrepreneurship education based on theory derived data, from publication: theory and practice in curriculum. 2018; 7(14): 357-394 [In Persian]

[24] Jahanian R. Effective factors in fostering and developing the creativity of primary school students in Alborz province, Innovation and Creativity Quarterly in Humanities. 2016; 6(2): 175-202. [In Persian]

[25] Moradian Y, Ismailpour Z, Sahaqi H. The appropriate model of entrepreneurship qualifications of elementary school principals, Journal of New Advances in Behavioral Sciences. 2021; 6(55). [In Persian] <http://dx.doi.org/10.24235/al.ibtida.snj.v7i1.5127>

[26] Naseri Alashti M. Et al. Presentation of localization model of skill learning branding and individual and social entrepreneurship in Iranian schools, School Management Scientific Quarterly. 2019; 8(3). [In Persian]

واحد اسلامشهر مشغول به کار می‌باشند. ایشان دارای ۴ عنوان تألیف کتاب، ۲ عنوان ترجمه، ۸ عنوان مقاله فارسی، ۵ عنوان مقاله خارجی و ۳ طرح تحقیقی و پژوهشی را در کارنامه خود دارند.

Moradi Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Islamshahr Branch, Islamic Azad University, Islamshahr, Iran

✉ s.moradi@islamshahr.iau.ir

محمد بدآغی دانشجوی دوره دکتری تخصصی مدیریت آموزشی در دانشگاه اسلامشهر می‌باشند فارغ‌التحصیل دوره کارشناسی از دانشگاه آزاد همدان و کارشناسی ارشد در رشته مدیریت آموزشی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه هستند.

Bodaghi, PhD student, Department of Educational Sciences, Islamshahr Branch, Islamic Azad University, Islamshahr, Iran

✉ m.bodaghi4121@gmail.com

جمهوری اسلامی ایران واحد تهران مرکز به‌عنوان هیئت‌علمی مشغول فعالیت هستند. ایشان دارای ۴ عنوان تألیف، ۳۲ عنوان مقاله ارائه‌شده در اجلاس‌ها و ۱۶ عنوان مقاله مجلات خارجی را در کارنامه خود دارند.

Doshman ziari Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Islamshahr Branch, Islamic Azad University, Islamshahr, Iran

✉ Doshmanziari@gmail.com

سعید مرادی دارای مدرک دکتری مدیریت آموزشی از دانشگاه دولتی سمنان می‌باشند. فارغ‌التحصیل دوره کارشناسی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر ری و فارغ‌التحصیل دوره کارشناسی ارشد از دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه در رشته مدیریت آموزشی و دارای

دکتری مدیریت آموزشی که از سال ۱۳۸۵ به‌عنوان هیئت‌علمی و در حال حاضر با مرتبه استادیار دانشکده علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی

Citation (Vancouver): Bodaghi M, Khorshidi A, Faghih Aram B, Doshman Ziari E, Moradi S. [Designing the Model of Entrepreneurial Schools in the Second Period of Secondary Education in Tehran]. *Tech. Edu. J.* 2024; 18(3): 749-764

 <https://doi.org/10.22061/tej.2024.9658.2901>

